

PRETRESLJIVA ZGODBA

V prvih treh zvezkih Obzornika Prešernove družbe, letnika 1988, je Marijan Masterl, nekdanji partizan in raziskovalec zgodovine NOB, priobčil spis ČUDOVITO PREŽIVETJE. To je pripoved o doživljajih Gobovškega Franceta, bajtarja iz Kremenka nad Poljanami, oglarja, ki se je ob poljanski vstaji pridružil Cankarjevemu bataljonu, bil januarja 1942 na Mošenjski planini hudo ranjen v nogo, se z razbito nogo ponoči splazil iz koče, se po vseh štirih v globokem snegu in mrazu –32 stopinj plazil do postaje gozdne žičnice, prebil tam šest dni brez jedi in pijače ter kakršnekoli zdravstvene pomoči, bil nato devet tednov skrit sredi Rudnega, polnega nemškega vojaštva, prepeljan potem skozi šest nemških straž, živel nato dve leti v zemeljski votlini, dokler ga aprila 1944 niso odkrili domobranci, nakar je prestal dolga gestapovska zasliševanja in zapor v Begunjah. Ko so Nemci uvideli, da ne more ničesar vedeti, česar že sami bolje ne vedo, so ga spustili domov, kjer še sedaj živi kot invalid ob borčevski pokojnini.

Po vsebini bi sodili, da je spis napeta romantična pripoved. Napeta je res, a je realistična, resnična, do podrobnosti s pričami potrjena in preverjena zgodba. Avtor najprej prikazuje kraje, kjer se je zgodba dogajala, in osebe, ki so bile pri dogajanjih udeležene. Kraje je sam natančno pregledal in presodil, kjer in kako je bilo možno opisovano dogajanje. Domačine, ki so opisano sodoživljali ali celo sami pomagali, je z raznih strani in zvez temeljito izprašal, da je ugotovil resnično povezavo dogodkov, posebno še njihovo medsebojno časovno razporeditev. Podatke o navedenih nemških enotah je dobil iz arhivskih dokumentov. Viri o pomembnih dogodkih so v opombah navedeni.

O dogajanjih v Poljanski in Selški dolini in v Loškem hribovju med narodno-osvobodilno vojno je bilo že mnogo objavljenega, saj že Loški razgledi sami v vseh 33 letnikih v posebnem oddelku priobčujejo tovrstne spise po pripovedovanju partizanov in domačinov, vendar bolj ali manj med seboj povezano, bolj ali manj preverjeno. Masterlov spis je v tem oziru zgledno urejen in zanesljiv. Spis je s sedmimi risbami ilustriral akademski slikar Ive Šubic, soborec opisanega Franceta v dražgoški bitki.

V opisu prestane usode preprostega hribovskega bajtarja se zvrsti dovolj napetih trenutkov in junaških odločitev, poleg njih pa dejanj lepega števila domačinov, ki so se zavestno podajali v smrtno nevarnost. Ob glavni osebnosti spisa poudarja avtor tedanjo nesebično rodoljubno zavest in vzdržljivost naših hribovcev. Škoda le, da spis ni bil objavljen v LR, saj mnogo njihovih bralcev dobro pozna kraje, kmetije in osebe, ki v spisu nastopajo.

F. P.